

อปรภาคกถา

ในกาลเป็นที่จับปลุกวิชาวิเศษนา แห่งพระเจ้ามิลินท์และพระนาคเสนเถระ มหาปฐมพีซึ่งหาแปด ล้านสี่แสนโยชน์นี้ ได้หวนไหวหวนจนจนถึงที่สุดแห่งน้ำ, สายฟ้าก็แลบลั่น, เทพดาทั้งหลายก็ยังฝนคือ ทิพยบุปผชาติให้ตกลง, ทำวมหาพรหมก็ให้สาธุการ สำเนียงก็ก้องใหญ่เป็นราวกะเสียงก็ก้องแห่ง ฟ้าคะนอง ก็ได้มีในท้องมหาสมุทร. พระเจ้ามิลินท์และราชบริพารทั้งหลาย ทรงน้อมอัญชลีด้วยเศียร เก้าถวายนมัสการ ด้วยประการฉะนี้.

พระเจ้ามิลินท์ มีพระหฤทัยบันเทิงเกินเปรียบ มีความถือพระองค์ในพระหฤทัยทำลายเสียแล้ว ทรงทราบสิ่งที่เป็นแก่นสารในพระพุทธศาสนา ไม่มีความสงสัยในพระรัตนตรัยเป็นอันดี เป็นผู้ไม่มีความชุนพระหฤทัย ไม่มีพระหฤทัยกระด้าง ทรงเลื่อมใสในคุณทั้งหลายและบรรพชา ปฏิบัติ อริยาบถทั้งหลายของพระเถระเกินเปรียบเป็นผู้มีพระหฤทัยสละสลวย ไม่ทรงอาลัย มีความถือพระองค์ และเย่อหยิ่งอันกำจัดแล้ว ดุจพญานาคมีเขี้ยวอันถอนเสียแล้ว ได้รับสั่งอย่างนี้ว่า “พระผู้เป็นเจ้านาค เสน ดีแล้ว ๆ ปัญหาเป็นพุทธวิสัย พระผู้เป็นเจ้าวิเศษนาแล้ว, ในพระพุทธศาสนานี้ ยกพระธรรม เสนาบดี สารีบุตรเถระเสีย ผู้อื่นเช่นกับพระผู้เป็นเจ้ามิได้มี ในการที่จะวิเศษนาปัญหาได้. พระผู้เป็นเจ้า นาคเสน ขอพระผู้เป็นเจ้าจงดโทษล่วงเกินของข้าพเจ้า. พระผู้เป็นเจ้าจงทรงไว้ซึ่งข้าพเจ้าว่า เป็น อุบาทว์ผู้ถึงสรณะตลอดชีวิต ตั้งแต่วันนี้ไป” ดังนี้.

กาลนั้น พระเจ้ามิลินท์ พร้อมด้วยหมู่พล เสด็จไปหาพระนาคเสนเถระแล้ว ให้สร้างพระมหา วิหารซึ่ง

มิลินทวิหารถวายเป็นพระเถระทรงบำรุงปฏิบัติพระนาคเสนเถระกับพระภิกษุชชีณาสพ ประมาณร้อยโกฏิ ด้วยปัจจัยทั้งสิ้น. ทรงเลื่อมใสในปัญญาแห่งพระเถระอีก จึงทรงมอบราชสมบัติแต่พระโอรส เสด็จออก บรรพชา เจริญวิปัสสนาแล้วบรรลุพระอรหัต ด้วยประการฉะนี้.

ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวไว้ว่า:-

“ปัญญาคือธรรมชาติอันประเสริฐที่สุดในโลก, เพราะว่าเป็นไป เพื่อความดำรงอยู่แห่งพระ สัทธรรม, บัณฑิตทั้งหลาย ฆ่าเสียซึ่งความสงสัยด้วยปัญญาแล้ว ย่อมถึงธรรมชาติเป็นที่ระงับ. ปัญญา ตั้งอยู่ในขันธิด, สติในขันธิด มิได้บกพร่อง, ขันธินั้นทรงไว้ซึ่งบุชชานวิเศษ เป็นยอดยิ่งไม่มีอะไรเกิน ที่เดียว. เพราะเหตุนี้แล บุคคลผู้ดำเนินด้วยปัญญา เมื่อถึงเห็นประโยชน์ของตน พึงบูชาท่านผู้มี ปัญญาดุจบูชาพระเจดีย์ ฉะนั้น,” ด้วยประการฉะนี้.

ปัญหาเวยาकरणปกรณัม

แห่งพระเจ้ามิลันท์และพระนาคเสนเถระจบ